

Teol. dr Mikael Isacson,
kontraktspastor och kyrkoherde i Kungälv-Ytterby församling

Ett kyrkorättsligt perspektiv: Grund och gränser för nattvardsfirandet i Svenska kyrkan Laurentiistiftelsen, 2 maj 2022

1. Vilken gudstjänstordning ska användas vid nattvardsfirande?

a. Kyrkoordningen är överordnad handboken. En präst är skyldig att följa handboken eftersom det står i kyrkoordningen, men endast i den utsträckning kyrkoordningen föreskriver. 18 kap. 3 §:

”Kyrkohandboken ska användas vid huvudgudstjänster och kyrkliga handlingar. Den används även vid församlingens gudstjänster i övrigt.

Vid en nattvardsgudstjänst ska texterna i kyrkohandbokens huvuddel Måltiden användas. Vid en sådan gudstjänst gäller också kyrkohandbokens anvisningar för huvuddelen Måltiden med undantag för de anvisningar som avser musiken.”

b. Vad är en huvudgudstjänst? 17 kap. 3 §:

”I varje församling som inte ingår i ett pastorat och i varje pastorat ska en huvudgudstjänst i form av den allmänna gudstjänsten firas alla söndagar och kyrkliga helgdagar om inte domkapitlet för visst tillfälle har medgivit något annat.”

Huvudgudstjänst bör förstås som ”en gudstjänst (1) en församling eller ett pastorat måste fira, (2) i enlighet med kyrkohandbokens ordning för den allmänna gudstjänsten (3) alla söndagar och kyrkliga helgdagar”. Poäng: en församling har inte någon valfrihet om huvudgudstjänst ska firas eller inte.

c. När ska kyrkohandboken användas?

	Högmässa huvudgudstjänst	Mässa huvudgudstjänst	Högmässa ej huvudgudstjänst	Mässa ej huvudgudstjänst
Huvuddelen Samling	Kyrkohandboken ska följas; flertalet moment fasta	Kyrkohandboken ska följas; få moment fasta	Kyrkohandboken behöver inte följas	
Huvuddelen Ordet	Kyrkohandboken ska följas; flertalet moment fasta	Kyrkohandboken ska följas; få moment fasta	Kyrkohandboken behöver inte följas	
Huvuddelen Måltiden	Kyrkohandboken ska följas; samtliga moment fasta		Kyrkohandboken ska följas; samtliga moment fasta	Kyrkohandboken ska följas; endast fyra moment fasta
Huvuddelen Sändning	Kyrkohandboken ska följas; flertalet moment fasta	Kyrkohandboken ska följas; få moment fasta	Kyrkohandboken behöver inte följas	

d. Vad betyder det att använda handboken? Att följa de anvisningar som finns och att använda texterna om inte anvisningarna säger något annat. Däremot finns inga krav på vilken bok man ska läsa ur.

e. Summering: Om det är huvudgudstjänst ska handboken användas i hela gudstjänsten. Om det inte är huvudgudstjänst ska handboken användas under Måltiden, men behöver inte användas under övriga delar av en högmässa eller mässa.

2. Vilket inflytande har kyrkoherde, kyrkoråd och tjänstgörande präst?

a. Kyrkorådet i en församling eller församlingsrådet får efter samråd besluta vilka i kyrkohandboken angivna former av huvudgudstjänst som utöver högmässa ska användas i församlingen (17 kap 6 §).

b. Kyrkoherden fastställer efter samråd ”en plan för församlingens gudstjänster” (17 kap. 9 §).

c. Kyrkoherden bestämmer efter samråd om ”huvudgudstjänstens uppbyggnad och utformning” (17 kap. 8 §). Hit hör vilka moment som används i huvudgudstjänst (förutom de fasta). ”Den präst som leder huvudgudstjänsten beslutar vilka av kyrkohandbokens alternativ inom varje moment som ska användas.” (17 kap. 8 §). Till ”uppbyggnad och utformning” hör också församlingens medverkan, liturgiska bruk (t.ex. hur kommunionen går till) och vilket bröd och vin som används.

d. Domkapitlet kan – efter ansökan från kyrkoherden – medge att andra texter i Måltiden än handbokens får användas (18 kap. 3 §).

e. Kyrkoherden fattar efter samråd beslut om annan gudstjänstordning – förutom under Måltiden – ska användas i en huvudgudstjänst. Beslutet ska anmälas till domkapitlet som kan upphäva det (18 kap. 6 §).

	Huvudgudstjänst (högmässa och mässa)	Ej huvudgudstjänst (högmässa och mässa)
Gudstjänstens uppbyggnad och utformning	Kyrkoherden fattar beslut efter samråd med präster och kyrkomusiker samt efter samråd med kyrkoråd/församlingsråd	Kyrkoherden fattar beslut (och bör samråda innan).
Annan gudstjänstordning (ej måltidsdelen)	Kyrkoherden fattar beslut efter samråd med präster och kyrkomusiker samt efter medgivande av kyrkoråd/församlingsråd. Beslutet anmäls till domkapitlet.	Kyrkoherden fattar beslut (och bör samråda innan).
Andra texter i Måltiden	Domkapitlet fattar beslut efter ansökan av kyrkoherden. Ansökan kan skickas in efter samråd med präster och kyrkomusiker samt efter medgivande av kyrkoråd/församlingsråd.	Domkapitlet fattar beslut efter ansökan av kyrkoherden. Kyrkoherden behöver inte samråda innan.

3. I vilken utsträckning måste en präst rätta sig efter biskopsmötes brev?

I princip är biskopsbrevens ”stöd och inspiration” och inte kyrkorättsligt bindande.

Summering

Tre nyckelord: huvudgudstjänst, måltiden och kyrkoherde.